

ERN

ΠΕΡΙ
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗΣ
ΤΩΝ
ΘΕΙΩΝ ΓΡΑΦΩΝ.

ΥΠΟ
Ι. Κ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

711

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΤΥΠΟΥ Χ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ.

ΦΟΡ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

1856.

A

[Handwritten signature]

1880

THE GREAT BRITAIN

THE GREAT BRITAIN

1880

THE GREAT BRITAIN

THE GREAT BRITAIN

1880

ΠΕΡΙ
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗΣ
ΤΩΝ
ΘΕΙΩΝ ΓΡΑΦΩΝ.

ΥΠΟ

I. K.

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΤΥΠΟΣ Χ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ.

(Παρά τῆ Πύλῃ τῆς Ἀγορᾶς).

1856.

1851

DEPARTMENT OF THE

NAVY

OFFICE OF THE

ADmiral

JOHN K. NICHOLS, MAJOR GENERAL

(Lieutenant General)

1850

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ἡ ἑρμηνευτικὴ Ἐπιστήμη εἶναι ἀναγκαιοτάτη εἰς τὸν Θεολόγον διὰ τὰ ἐννοῆ ὀρθῶς τὰ ἱερὰ γράμματα, καὶ τὰ ὑπερασπίζη συνετῶς καὶ εὐστόχως τὰ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα δόγματα, καὶ τὴν ἀλήθειαν καθὼς εἶναι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἀπαιτεῖται εἰλικρινὴς ἐπιθυμία νὰ μάθῃ τις τὴν ἀλήθειαν, παιδεία κατὰ τινα βαθμὸν, πολλὴ ἐπιμέλεια, ὑγιὴς κρίσις, ταπεινοφροσύνη, καὶ προθυμία εἰς τὸ νὰ δεχθῇ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν ἀφ' οὗ τὴν γνωρίσῃ.

Ὁ ἡλίθιος τρόπος τῆς ἑρμηνείας τῶν Ῥαββίνων τῶν Ἰουδαίων, καθὼς καὶ ὁ ἀλληγορικὸς τινῶν χριστιανῶν Πατέρων, ἡγουμένου τοῦ Ὀριγένους, ἐπροξένησε πολλὴν βλάβην εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἀποδοκιμάζεται ὡς φαντασιώδης, μὴ ἔχων βάσιν τὴν ἀληθῆ φιλολογίαν, καὶ ὡς μὴ πρέπων εἰς τὴν ἐκ Θεοῦ ἀποκάλυψιν πρὸς φωτισμὸν καὶ ὁδηγίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Εἶναι ἀξίωμα τῶν Ῥαββίνων ὅτι εἰς ἐκάστην λέξιν τῆς Γραφῆς κρέμανται ὀρη σημασίας. Τὸ Ταλμουδ λέγει ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκε τὸν Νόμον εἰς τὸν Μωϋσῆν εἰς τρόπον ὥστε τὸ αὐτὸ πρᾶγμα δύναται νὰ ἀποδειχθῇ καθαρὸν καὶ ἀκάθαρτον κατὰ

τεσσαράκοντα ἑννέα διαφορούς τρόπους. Καὶ ὁ Ὠριγένης ἔτρεψεν εἰς ἀλληγορίαν τὴν περιγραφὴν τῆς ποιήσεως τοῦ κόσμου, τοῦ Ἀδάμ, τῆς πτώσεως αὐτοῦ, κ. λ. Καὶ ἐσχάτως Ἰησοῦίτης τις ἐξήγησε τὴν περιγραφὴν τῆς ποιήσεως τοῦ μεγάλου φωτός, ὅτι σημαίνει τὸν Πάπαν, καὶ τοῦ ἐλάσσονος φωτός καὶ τῶν ἀστέρων, τὴν ὑποταγὴν τῶν Βασιλέων καὶ Ἡγεμόνων εἰς αὐτόν. Τοιαύτη Ἑρμηνεία τῆς Γραφῆς μᾶς φέρει εἰς χίλια ἄτοπα καὶ πολλὰς πλάνας, εἶναι ἐναντία εἰς τὸν κοινὸν νοῦν, καὶ πρέπει νὰ ἀπορρίφθῃ αἰωνίως ὑπὸ παντός συνετοῦ θεολόγου, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀπλοῦ φοιτητοῦ τῆς φιλολογίας.

Προσθέτω δὲ μόνον ὅτι δὲν πρέπει νὰ στρεβλόνωμεν τὰς Ἱερὰς Γραφὰς, ὥστε νὰ τὰς κάμνωμεν νὰ λέγωσιν ὅ,τι ἡμεῖς πιστεύομεν, ἀλλ' ὅτι ἡμεῖς πρέπει νὰ πιστεύωμεν ὅ,τι λέγουσιν αὐταί, ἐξηγημένα κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἀληθοῦς φιλολογίας, καὶ ὅτι ἐὰν ἐρχώμεθα εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Γραφῶν τούτων μὲ σύστημα ἤδη ἐσχηματισμένον, δὲν θέλομεν εἶσθαι ποτὲ ἀληθεῖς θεολόγοι, δὲν θέλομεν φθάσει εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας καθὼς εἶναι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

ΚΑΝΩΝ Α΄.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀποκάλυψις, καὶ οὐχὶ ἐπικάλυψις, εἶναι ἀποκάλυψις τοῦ θελήματος αὐτοῦ, τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτήρος· ἀποκάλυψις ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, τοῦ τρόπου τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῆς σωτητηρίας διὰ τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως· ἀποκάλυψις μυστηρίων τὰ ὁποῖα εἰς ἡμᾶς εἶναι ἀκατάληπτα, καὶ τόσον ἀποκεκαλυμμένα, ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον δι' ἡμᾶς νὰ γνωρίζωμεν. Παραβολαί, αἰνίγματα καὶ σκοτειναὶ ῥήσεις, ἐδόθησαν ἐνίοτε διὰ νὰ διεγείρωσι τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ τοὺς φέρωσιν εἰς τὸ νὰ ἐξετάσωσιν, ὥστε ὅταν εὕρεθῇ τὸ νόημα νὰ τοὺς κάμῃ περισσοτέραν ἐντύπωσιν, ἀφ' ὅτι ἤθελε κάμει ἀπλῆ φρασεολογία. «Τὰ κρυπτά» ἀνήκουσιν εἰς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν. Τὰ δὲ ἀποκεκαλυμμένα εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὰ τέκνα ἡμῶν πάντοτε, διὰ νὰ κάμνωμεν ὅλους τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου». (Δευτερον. κθ'. 29)

«Οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς, οὓς ὁ Πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ.» (Πράξ. ἀ. 7.) «Πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος, πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ· ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρητισμένος». (Β'. Τιμόθ. γ'. 16, 17). Τὰ παλαιὰ μάντεϊα τῶν ἐθνικῶν ἐπίτηδες ἔθετον τὰς λέξεις εἰς τοιαύτην σχῆσιν, ἢ σύνταξιν, ὥστε νὰ καταστήσωσι τὴν σημασίαν ἀμφίβολον. Αἱ θεῖαι Γραφαὶ ὅμως δὲν ὁμοιάζουσι τὰ μάντεϊα ἐκεῖνα. «Πᾶσα προφητεία γραφῆς— ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται· οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία, ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ ἄγγι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι. (2 Πέτ. ἀ, 20, 21.)

ΚΑΝΩΝ Β'.

Ὅταν ὁ Θεὸς λαλήῃ εἰς ἄνθρωπον διὰ νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς αὐτὸν τὸ θέλημα αὐτοῦ, λαλεῖ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ ἀνθρώπου· ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ὁμιλῶσι περὶ τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως τοῦ Ἡλίου, ἢ ὅτι στέκεται, οὕτω καὶ αὐτός· ἐὰν οἱ ἄνθρωποι μεταδίδωσι διδασκα-

λίαν διὰ μεταφορῶν, οὕτω καὶ αὐτός· ὁμιλοῦ-
σιν οἱ ἄνθρωποι καὶ διδάσκουσιν εἰς τὸ πε-
ζὸν ἢ εἰς τὴν ποίησιν, οὕτω καὶ αὐτός. Καὶ
καθὼς διάφορα αἰσθήματα κάμνουσι τοὺς ἄν-
θρώπους νὰ φέρωνται διαφόρως πρὸς ἄλ-
λήλους, αὐτὰ τὰ ἴδια αἰσθήματα ἀποδίδονται
εἰς τὸν Θεὸν κατὰ διαφόρους τρόπους, καθ'
οὓς φέρεται πρὸς ἡμᾶς· ὡς μετάνοια, ἀπέ-
χθεια, θυμὸς, ὀργή, χαρὰ κ. λ. Καθὼς οἱ ἄν-
θρωποι κάμνουσι πράγματα μὲ τὰς χεῖρας,
περιπατοῦσι μὲ τοὺς πόδας, ἀκούουσι μὲ τὰ
ᾠτα, βλέπουσι μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὀσφραι-
νονται μὲ τὴν μύτην, λαλοῦσι μὲ τὸ στό-
μα, τοιοῦτοτρόπως ὁ Θεὸς παρίσταται εἰς τὰς
Γραφὰς ὡς ποιῶν πράγματα μὲ τὰς χεῖρας
καὶ μὲ τοὺς δακτύλους αὐτοῦ, ὡς βλέπων μὲ
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὡς ἀκούων μὲ τὰ ᾠτα
αὐτοῦ, ὡς ὀσφραινόμενος μὲ τὴν μύτην, ὡς
σηκόνων τὸν βραχίονα αὐτοῦ πρὸς ὑπεράσπι-
σιν κλ., τὰ ὅποια δὲν πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν
κατὰ γράμμα, διότι ἡ θεία Γραφή μᾶς βε-
βαιοῖ, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα, ἄυλος, ἀό-
ρατος, πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν.

ΚΑΝΩΝ Γ΄.

Πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν τὴν κατὰ γράμμα σημασίαν λέξεώς τινος ἢ φράσεως ἐὰν δὲν ᾔ-
ναι φανερά τις αἰτία εἰς τὸ νὰ ἐκλάβωμεν
αὐτὴν εἰς ἄλλην σημασίαν· καὶ πρέπει νὰ ἐξε-
τάσωμεν μὲ προσοχὴν ἐὰν αἱ λέξεις ἔχωσι
τὴν κατὰ γράμμα σημασίαν, ἢ τὴν τροπικὴν
Ἡ τροπικὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνεται φα-
νερά ἐκ πρώτης ὄψεως, ὡς π. χ. ὁ λέων τῆς
φυλῆς τοῦ Ἰούδα, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀρ-
ρίον τοῦ πάσχα, ὁ Χριστὸς τὸ πάσχα ἡμῶν·
ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πέτρα, βράχος, φρούριον,
ποιμὴν, ἀνήρ· ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἀμπελος,
ὁδὸς, θύρα, ἀνάστασις, ζωὴ, φῶς, ἄρτος,
κλ. Ὅταν λέγωμεν, ὅτι ὁ δεῖνα εἶναι θηρίον,
λέων, ἀλώπηξ, ὄφεις, εὐκόλως ἐννοοῦμεν ὅτι
ἡ σημασία εἶναι τροπικὴ, καὶ ὅταν ὀμιλῶμεν
περὶ καλλιφώνου γυναικὸς καὶ λέγωμεν ὅτι
εἶναι ἀηδῶν, ἢ περὶ πολιτικοῦ τινος ὅτι εἶναι
στύλος τοῦ κράτους, εἶναι φανερά ἡ τροπι-
κὴ σημασία. Τοιοῦτοτρόπως ὅταν ὀνομάζω-
μέν τινα ἀκριβὸν φίλον, ἢ εὐεργέτην, πα-
τέρα ἢ μητέρα, ἀδελφὸν, ἢ ἀδελφὴν, εὐκό-

λως ἐννοοῦμεν ἐὰν ἡ σημασία τῆς λέξεως εἶ-
ναι κατὰ γράμμα, ἢ τροπική.

ΚΑΝΩΝ Δ΄.

Ὅλαι αἱ λέξεις καὶ ἐπομένως αἱ γλῶσσαι
συνίστανται ἐκ φωνῶν, ἢ σημείων τῶν ἰδεῶν
κατὰ συμφωνίαν τῶν μεταχειριζομένων αὐ-
τὰς, (ἐκτὸς ἐπιφωνηματικῶν τινῶν, οἷα τὰ
τῆς χαρᾶς ἢ τοῦ φόβου), καὶ ἡ κατὰ γράμ-
μα, ἢ ἡ μεταφορική σημασία αὐτῶν δύνα-
ται νὰ γνωρισθῇ μόνον ἐκ τῆς χρήσεως· εἰς
μὲν τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν φέρ' εἰπεῖν τὸ
Ναί, εἶναι ἀρνητικόν, εἰς δὲ τὴν Ἑλληνικὴν
ὄλον τὸ ἐναντίον, καταφατικόν.

ΚΑΝΩΝ Ε΄.

Μία λέξις δύναται νὰ ἔχη διαφόρους σημα-
σίας, κατὰ τὰς διαφόρους σχέσεις, καὶ εἰς
μίαν φράσιν, ἀλλ' οὐχὶ δύο σημασίας εἰς τὴν
αὐτὴν θέσιν, ἐκτὸς τῶν ἐπὶ σκοπῷ διαφορο-
μένων, ἢ αἰνιγματῶν, ἢ γρίφων.

Τινὲς ποτε διίσχυρίζοντο ὅτι ἡ θεία Γραφή
ἔχει πρῶτον μὲν τὴν κατὰ γράμμα σημασίαν,
ἔπειτα τὴν μεταφορικήν, τὴν μυστικὴν, τὴν
πνευματικὴν κλ. Καὶ οἱ Μουσουλμάνοι λέ-

γουςιν ὅτι πᾶν ῥητὸν τοῦ Κορανίου (ἀ-
γιατ) ἔχει δέκα τέσσαρας σημασίας. Μὲ
τοιαύτην ἑρμηνείαν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ συ-
νετιεῖ νηπίους, ἀλλὰ σκοτίζει καὶ τοὺς σο-
φοὺς γέροντας. Ἡ ἀπόδοσις πολλῶν σημα-
σιῶν, ἧτις ἔγεινεν ἐνίοτε ὑπὸ τινῶν Χριστια-
νῶν προήλθε πιθανὸν ἀπὸ τὰς διαφόρους ἑρ-
μηνείας διαφόρων ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους
οἱ μεταγενέστεροι θέλοντες νὰ τιμήσωσιν, ἢ
φοβούμενοι νὰ ἐναντιωθῶσιν εἰς τὴν γνώμην αὐ-
τῶν, ἐδέχθησαν ὅλας αὐτῶν τὰς ἑρμηνείας. Τι-
νὲς διῆσχυρίσθησαν ὅτι ὅλαι αἱ δυναταὶ σημασίαι
πρέπει εἰς τὴν θείαν Γραφήν νὰ συμπεριληφθῶσι.

ΚΑΝΩΝ Σ΄.

Μία λέξις διὰ τῆς χρήσεως δύναται νὰ
ἔχη εἰς μίαν ἐποχὴν σημασίαν διάφορον,
ἀφ' ὅ,τι ἔχει εἰς ἄλλην. Καὶ διὰ ν' ἀποφασί-
σωμεν τὴν ἐν χρήσει σημασίαν λέξεώς τινος,
πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἐποχὴν καθ'
ἣν συνεγράφη· προσέτι τὸ θρησκευμα, τὸ πο-
λιτικὸν σύστημα, τὴν αἴρεσιν, τὴν παιδείαν,
καὶ φιλοσοφίαν τοῦ συγγραφέως. Τὴν αὐτὴν
λέξιν μεταχειρίζονται οἱ ἄνθρωποι ἐνίοτε ὑπ'

ἄλλην σημασίαν εἰς τὸν κοινὸν βίον, καὶ ὑπ' ἄλλην εἰς τὴν θρησκείαν, ὡς ἄρτος, δέσποινα· καὶ μία λέξις διὰ τῆς χρήσεως πολλάκις λαμβάνει βαθμηδὸν πολλὰς καὶ διαφόρους σημασίας, καθὼς, ἔχω, στάσις, κ. λ. Ποία ὁμῶς εἶναι ἡ κυρία σημασία εἰς τινὰ φράσιν γίνεται φανερὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου. Πολλάκις οἱ ἄνθρωποι μεταχειρίζονται πολλὰς διαφόρους λέξεις δι' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ἀναφερομένους ὁμῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τινὰ ἰδιότητα τοῦ πράγματος, ὡς ὁ διάβολος λέγεται Ἀπολλύων, Ἀβαδδὼν, Σατανᾶς, Δαίμων κ. λ.

ΚΑΝΩΝ Ζ΄.

Ὠφέλιμος εἶναι ἡ σπουδὴ τῶν κλασικῶν συγγραμμάτων, διότι αἱ ἀρχαὶ τῆς Ἑρμηνείας εἶναι αἱ αὐταὶ εἰς τε τὴν ἱεράν Γραφὴν καὶ εἰς τὰ κοινὰ συγγράμματα, καὶ αἱ αὐταὶ δυνάμεις τοῦ νοῦς ἀπαιτοῦνται εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῆς, ὅποιαί καὶ εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῶν· ἡ μόνη δὲ διαφορὰ εἶναι ὅτι ἡ μὲν ἐμπεριέχει τὴν ἀλήθειαν, τὰ δὲ, δυνατόν νὰ ἐμπεριέχουσιν αὐτὴν, ἢ ὄχι.

ΚΑΝΩΝ Η΄.

Ἡ ἑρμηνεία τῶν ἱερῶν γραφῶν πρέπει νὰ ᾖ κατ' ἀκρίβειαν γραμματικὴ καὶ φιλολογικὴ, οὐχὶ δὲ δογματικὴ. Πᾶν δόγμα θρησκευτικὸν διδάσκεται εἰς τὸ ἀρμόδιον μέρος τῆς θείας Γραφῆς, ἀλλὰ πολλάκις δὲν διδάσκεται εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη, τὰ ὁποῖα ἀναφέρουσι πολλοὶ ἑρμηνευταὶ πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ.

ΚΑΝΩΝ Θ΄.

Ἀσαφῆ ρητὰ δὲν πρέπει νὰ ἑρμηνευθῶσι τοιοῦτοτρόπως ὥστε νὰ σημαίνωσι τὸ ἐναντίον ἐκείνων τὰ ὁποῖα εἶναι σαφῆ, καθὼς π. χ. ἡ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτηρία εἶναι πρᾶγμα σαφέστατον καὶ πολλάκις εἰς πολλὰ μέρη κηρυττόμενον: ἐν ἀμφίβολον ρητὸν ἐξηγούμενον συμφώνως μὲ τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι γίνεται κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως. Ἄλλ' ἀναλογία οἷαζδήποτε πίστεως ἣτις δὲν διδάσκεται εἰς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἀπορριπτέα.

ΚΑΝΩΝ Ι΄.

Πραγματικὴ ἀντίφασις δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν

Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐκτός διὰ παροράματος ἀντιγραφῆως τινος ἢ τυπογράφου.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ΄.

Εἰς τοὺς παραλληλισμοὺς, ἐὰν τὸ ἓν μέρος εἶναι σκοτεινόν, δύναται νὰ ἐξηγηθῆ διὰ τοῦ ἄλλου, οὕτω καὶ εἰς τὰ ἀντιθετικά.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ΄.

Τὰ ἀφηρημένα εὐρίσκονται ἐνίοτε ἀντὶ τῶν συγκεκριμένων, πρὸς ἔμφασιν, ἐπίτασιν, ἢ κόσμον, ὡς ἡ περιτομὴ ἀντὶ τῶν περιτετμημένων κ. λ.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ΄.

Μία παραβολὴ πρέπει νὰ ἐξηγηθῆ ὡς ἔχουσα ἓνα μόνον σκοπὸν, καθὼς ὁ μῦθος ἔχει ἓν ἐπιμύθιον, καὶ ὅταν εὑρεθῆ οὗτος ὁ σκοπὸς, ἡ ὑπόθεσις ἐξηντλήθη· ὡς εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ, ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ διδάσκη ὅτι εἶναι χαρὰ εἰς τὸν οὐρανόν, ὅταν ἁμαρτωλὸς μετανοήσῃ καὶ παραιτήσας τὰς ἁμαρτίας του ἐπιστρέψῃ. Τινὲς εὐρίσκουσι πνευματικὸν νόημα εἰς τὸν σιτευτὸν μόσχον, τὸ δακτυλίδιον, τὴν μουσικὴν, τὸν χορὸν κ. λ.

ἐνώ ὅλος ὁ σκοπὸς εἶναι, καθὼς εἶπα ἀνωτέρω, νὰ φανερώσῃ ὅτι εἶναι χαρά. Καὶ πῶς φανερόνουςιν οἱ ἄνθρωποι συνήθως τὴν χαρὰν; μὲ συμπόσιον, μουσικὴν, καὶ χορούς. Οὕτω λέγει ὁ Χριστὸς, «ἤζω ἐπὶ σὲ ὡς κλέπτῃς» (Ἀποκ. γ'. 3) δηλ. ἀπροσδοκῆτως, οὐχὶ ὅτι ὁμοιάζει μὲ κλέπτῃν εἰς ἄλλο τι, παρ' ὅτι, καθὼς ὁ κλέπτῃς ἔρχεται ἔξαφνα ὅταν κοιμῶνται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἀπροσδοκῆτως, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ'.

Τύπους, δηλαδὴ πράγματα τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος Θεὸς διώρισεν ὡς σημεῖα ἢ σύμβολα μελλόντων, ὁ ἴδιος ἔκαμεν εὐκαταλήπτους πρὸς πάντας, καὶ πρέπει νὰ περιορισθῶμεν ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς τὰ ὅσα μᾶς εἶπεν αὐτός· ὡς τὸ ἀρνίον τοῦ πάσχα ἦτο τύπος τοῦ Χριστοῦ, ἡ σκηνή, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, αἱ διάφοροι θυσίαι ἦσαν τύποι καθὼς ἡ θεία Γραφή σαφῶς λέγει, «—(ἴδε Ἑβραί. Θ'. 1—28) τινὲς ὁμῶς εὐρίσκουσι τύπους τῆς Μαρίας εἰς τὴν διάβασιν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τὴν κλίμακα τοῦ Ἰακώβ, τὴν καταφλεγομένην βάλαντον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Καὶ εἰς τὴν «ὄνον

καὶ πῶλον ὄνου» (Ματθ. ΚΑ΄. 2.) τινὲς εὐ-
 ρίσκουσι μυστήριόν τι καὶ τύπου, ἡ «ὄνος»
 λέγουσιν εἶναι εἰς τύπον τοῦ ἐξ Ἰουδαίων
 παλαιοῦ λαοῦ, καὶ ὁ «πῶλος» εἰς τύπον τοῦ
 ἐξ ἔθνων νέου λαοῦ, δηλ. τῆς Ἐκκλησίας ἐκ
 τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, καὶ λοιπῶν, ἐνῶ
 ὁ Θεὸς εἶπεν ὅτι ὁ παλαιὸς του λαοῦ ἦτο
 χειρότερος ἀπὸ ὄνον, «ἔγνω βοῦς τὸν κτη-
 σάμενον, καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ Κυρίου
 αὐτοῦ· Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαὸς
 με οὐ συνῆκεν». (Ἡσαΐ. ἀ. 3) Καὶ εἰς τί αἱ
 πρῶται Ἐκκλησίαι τῶν Ἑλλήνων, Ῥωμαίων
 καὶ λοιπῶν ὁμοιάζον μὲ πῶλον ὄνου, δύσκο-
 λον εἶναι νὰ ἐννοήσῃ τις. (Ἴδε Ἑρμηνείαν Εὐ-
 θυμίου Ζιγαβηνοῦ Τόμ. Α΄. σελ. 407, 408.
 Ἐκδόσις Ἀθηνῶν 1842).

ΚΑΝΩΝ ΙΕ΄.

Ἡ σημασία λέξεώς τινος ἢ παροιμίας ὡς
 ἤδη εἶπα, γνωρίζεται ἀπὸ τὴν χρῆσιν, καὶ ἡ
 χρῆσις γνωρίζεται ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς τοὺς
 ὁποίους διερμηνεύομεν, παραβάλλοντες διάφο-
 ρα ῥητὰ καὶ χωρία, ἢ διὰ τῆς μαρτυρίας ἐ-
 κείνων, οἵτινες ἤκμαζον ὅτε ἐλαλεῖτο ἡ
 γλῶσσα καὶ ἦτο εἰς καιρὴν χρῆσιν, ἢ ἀπὸ

ξένους οἵτινες εἶχον μάθει τὴν γλῶσσαν, καὶ ἀπὸ τὰς μεταφράσεις αὐτῶν π. χ. ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δρίζει τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, *Πιστις*, εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν του κεφ. ιά, τῆς λέξεως *Δικαιοσύνη* εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους Κεφ. γ', τῆς φράσεως, *στοιχεῖα τοῦ κόσμου* εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας Κεφ. δ', τῆς λέξεως *χάρις* δηλ. ἄφεσις ἁμαρτιῶν, καὶ σὰρξ, πνεῦμα καὶ λοιπὰ, εἰς διάφορα μέρη.

ΚΑΝΩΝ ΙΣ'.

Καθὼς εἰς τὰ κλασικὰ βιβλία τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, τοῦ Ὀμήρου δηλ., Θουκυδίδου, καὶ ἄλλων, σχόλια γεγραμμένα ὑπὸ πεπαιδευμένων ἀνθρώπων ἐχόντων καλὴν κρίσιν, δύνανται νὰ μᾶς βοηθήσωσιν εἰς τὸ νὰ ἐννοήσωμεν αὐτὰ, τοιοῦτοτρόπως καὶ σχόλια εἰς τὰ ἱερά γράμματα, γεγραμμένα ὑπὸ πεπαιδευμένων ἀνθρώπων ἐχόντων καλὴν κρίσιν εἶναι ὠφέλιμα. Πρέπει ὁμῶς πάντοτε καὶ εἰς ἀμφοτέρω νὰ μεταχειριζώμεθα τὴν ἰδικήν μας κρίσιν. Προσέτι δὲν πρέπει νὰ βλέπωμεν τόσον τὴν ἀρχαιότητα τοῦ σχολιαστοῦ, ὅσον τὴν παιδείαν αὐτοῦ καὶ τὴν καλὴν κρίσιν.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ΄.

Ἀρχαῖαι μεταφράσεις τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς χρησιμεύουσι μὲν εἰς τὴν ἐρμηνείαν αὐτῆς, πρέπει ὁμῶς νὰ μεταχειριζώμεθα αὐτὰς μὲ προσοχὴν, καθὼς καὶ ὅλας τὰς νεωτέρας μεταφράσεις· μόνη ἡ ἀρχαιότης δὲν προσθέτει τινὰ ἀξίαν, ἐκτὸς ἐὰν οἱ παλαιότεροι μεταφρασταὶ ἦσαν ἄνθρωποι μᾶλλον πεπαιδευμένοι, εἶχον καλὴν κρίσιν, καὶ ἐγνώριζον καλλίτερον τὴν γλῶσσαν εἰς τὴν ὁποίαν μετέφρασαν. Διὰ νὰ κρίνωμεν δὲ περὶ τῆς ἰκανότητος τῶν ἀρχαίων μεταφραστῶν, πρέπει νὰ παραβάλλωμεν τὰς μεταφράσεις αὐτῶν μὲ τὸ ἀρχέτυπον· καὶ μὲ τὰ σήμερον ὑπάρχοντα βοθητικὰ μέσα, δυνατὸν νὰ γείνη καλητέρα μετάφρασις τῆς Γραφῆς, παρὰ τὴν τῶν ἑβδομήκοντα, τὴν λεγομένην βουλγάταν, τὴν Συριακὴν, τὴν Χαλδαϊκὴν καὶ λοιπὰς. Τὴν ὑπὸ τῶν ἑβδομήκοντα γενομένην μετάφρασιν τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας τοῦ Δαυιδ, ἀπέρριψαν οἱ Πατέρες δεχθέντες ἀντ' αὐτῆς τὴν τοῦ Θεοδοτίωνος, ἀπόδειξις τοῦτο ὅτι οἱ Πατέρες δὲν ἐνόμιζον τοὺς ἑβδομήκοντα θεοπνεύστους.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ΄.

Πολὺ ἀναγκαῖον εἶναι νὰ γνωρίζωμεν εἰς ποῖον ἔθνος ἀνήκει ὁ συγγραφεὺς, τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ, τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του, καὶ τὴν τάξιν τῆς κοινωνίας εἰς ἣν ἔζησεν, ὅπως ἐννοήσωμεν ἀκριβῶς τὴν σημασίαν ἣν ἀποδίδει εἰς τινὰς λέξεις.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ΄.

Πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ εἶδος τοῦ συγγράμματος, ἂν δηλ. εἶναι πεζὸν, ἢ ποιήσις, ἱστορία, ἀλληγορία, κ. λ. Εἰς ἀπλὴν πεζικὴν ἱστορίαν δὲν περιμένομεν νὰ εὕρωμεν ἀλληγορίαν, ἐνῶ εἰς τὴν ποιήσιν περιμένομεν νὰ εὕρωμεν τὴν ἀλήθειαν περιβεβλημένην μὲ κόσμον καὶ ποικίλως κεχρωματισμένην, ὡς εἰς τὸν Ἡσαΐαν, τοῦ ὁποίου ἡ προφητεία εἰς τὸ ἀρχέτυπον εἶναι ποιήσις ὑψηλή· «Ἐλαβεν ἡ Ἰερουσαλήμ ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Κυρίου »διπλάσιον δι' ὅλας τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς.» Καὶ κατὰ τοὺς Ο΄ «Ἐδέξατο ἐκ χειρὸς Κυρίου διπλᾶ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῆς». (Ἡσαΐ. Μ΄. 2). Εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Θεὸς δὲν τιμωρεῖ οὐδένα ἄνθρωπον περισσότερον ἀπὸ τὴν

ἀξίαν αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ ποιητὴς διὰ νὰ φανερώσῃ τὰ μεγάλα πάθη τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, λέγει ποιητικῶς, ὅτι ἔλαβε διπλά.

ΚΑΝΩΝ Κ'.

Πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν σκοπὸν τοῦ συγγραφέως, ἢ τὸν σκοπὸν τῆς ὀμιλίας αὐτοῦ ἐν γένει, καθὼς καὶ τὰς περιστάσεις αἵτινες ἔδωκαν τὴν ἀφορμὴν αὐτῆς. Πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὡς ὁμολογούμενον ὅτι φρόνιμος καὶ συνετὸς συγγραφεὺς γράφει συμφώνως μὲ τὸν γενικὸν σκοπὸν αὐτοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὴν συνάφειαν τοῦ λόγου, καὶ τὴν ἄμεσον σχέσιν τῶν τε προηγουμένων καὶ ἐπομένων, ἐπειδὴ ὁ συγγραφεὺς ἔχων γενικὸν σκοπὸν, δυνατὸν νὰ εἰσάξῃ κατὰ περίστασιν διάφορα ἐπιχειρήματα, καὶ διαφόρους ἀποδείξεις, καὶ ἐπεισόδια τρόπον τινα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀμιλίας του, διότι ὅχι μόνον δυνάμεθα ἐξ αὐτῆς νὰ μάθωμεν τὴν σημασίαν λέξεώς τινος, ἀλλὰ καὶ ὅπως διόλου ἂν λείπη λέξις τις δυνάμεθα ἐνίοτε νὰ εὐρωμεν τὴν ἀπαιτουμένην καὶ προσήκουσαν χωρὶς

λάθος, ὡς συμβαίνει εἰς ἀρχαίας ἐπιγραφὰς καὶ χειρόγραφα.

ΚΑΝΩΝ ΚΒ΄.

Δυνάμεθα νὰ λάβωμεν βοήθειαν ἐκ τῆς ἀναλογίας τῶν συγγενικῶν γλωσσῶν, ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχή.

ΚΑΝΩΝ ΚΓ΄.

Ἡ ἔτυμολογία δὲν εἶναι ἀσφαλὴς ὁδηγός, ἐπειδὴ ἡ γλῶσσα μεταβάλλεται πολλάκις, καὶ αἱ λέξεις δὲν ἔχουσι πάντοτε τὴν ἀρχικὴν τῶν σημασίαν, ὡς βλέπομεν εἰς τὰς λέξεις, καλός, ἀγαθός, καὶ πολλὰς ἄλλας.

ΚΑΝΩΝ ΚΔ΄.

Πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀναλογίαν τῶν ἰδεῶν ἢ δοξασιῶν τὰς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς διδάσκει, ἵνα εὐρωμεν τὴν ἀληθῆ σημασίαν· καθὼς «Εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν» κ. λ. (Ματθ. Ε. 29).

ΚΑΝΩΝ ΚΕ΄.

Πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα τὸν κοινὸν ἄνθρωπον, κρίνοντες περὶ τῆς σημασίας λέξεώς τι-

νος, ἢ φράσεως, ἐὰν δηλ. πρέπη νὰ ἐκλαμβάνηται κατὰ γράμμα, ἢ μεταφορικῶς, ἢ καθ' ὑπερβολὴν, ἢ ὑπαλλαγὴν, ἢ καταχρηστικῶς,

Κατάχρησις. «Καὶ αἷμα σαφυλῆς ἔπιεν». (Δευτερον. λβ'. 14) «Ποταμοὶ κροτήσουσι χεῖρι» (Ψαλ. γζ'. 8).

Ὑπαλλαγή. «Ἀνεώχθη δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ παραχρῆμα, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ.» (Λουκ. α. 64).

Ὑπερβολή. «Καὶ ποιήσω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς γῆς· εἰ δύναται τις ἐξαριθμῆσαι τὴν ἄμμον τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐξαριθμηθήσεται.» (Γεν. ιγ'. 16.)

ΚΑΝΩΝ ΚΣ'.

Ἐνίοτε τὸ ὅλον κεῖται ἀντὶ τοῦ μέρους καὶ τ' ἀνάπλιν ὡς, οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδην (δηλ. ἐμὲ), οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.» (Ψαλ. ιέ. 10) ὅπου, ψυχὴ κεῖται διὰ τὸ ὅλον, καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ παραλληλισμοῦ, «τὸν ὄσιόν σου» (καὶ Πράξ. Β'. 27) «Καὶ ἔλαβεν Ἄβραμ. Σάραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὸν Λώτ... καὶ πᾶσαν ψυχὴν, ἣν ἐκτήσαντο ἐκ Χαρρᾶν» δηλ. τὰ τέκνα καὶ τοὺς δούλους (Γεν. ιβ'. 5.) Τοιοῦτοτρόπως λέγομεν καὶ σή-

μερον «ὄλαι αἱ ψυχαὶ τόσαι»· δηλ. ὄλοι οἱ ἄνθρωποι. (Ἴδε καὶ Λευϊτι. ε. 2. καὶ κβ'. 11).

ΚΑΝΩΝ ΚΖ'.

Αἱ ἀνατολικαὶ γλῶσσαι εἶναι κατὰ πολλὰ τροπικαί, μεταφορικαί, καὶ πλήρεις διαφόρων σχημάτων, π. χ. ὁ Ἱερεμίας περιγράφει μεγάλης θλίψεις οὕτω πῶς·

«Ἐπέβλεψα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἰδοῦ, ἄμορφος καὶ ἔρημος· καὶ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ δὲν ὑπῆρχε τὸ φῶς αὐτῶν.

Εἶδον τὰ ὄρη, καὶ ἰδοῦ, ἔτρεμον, καὶ πάντες οἱ λόφοι κατεσεύοντο.

Εἶδον, καὶ ἰδοῦ, δὲν ὑπῆρχεν ἄνθρωπος, καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ εἶχον φύγει.

Εἶδον, καὶ ἰδοῦ, ὁ Κάρμηλος ἔρημος, καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτοῦ κατηδαφισμέναι ἀπὸ προσώπου Κυρίου, ἀπὸ τοῦ φλογεροῦ θυμοῦ αὐτοῦ. (Ἱερεμ. δ'. 23-26.)

Ἡ γῆ θέλει σεισθῆ ἔμπροσθεν αὐτῶν· οἱ οὐρανοὶ θέλουσι τρέμει· ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη θέλουσι συσκοτάσει, καὶ τὰ ἄστρα θέλουσι σίρει· ὀπίσω τὸ φέγγος αὐτῶν· (Ἰωήλ β'. 10).

Καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ

σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ· ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἢ ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. » (Πράξ. β'. 19. 20).

ΚΑΝΩΝ ΚΗ.

Τὰ ὁμώνυμα μεταχειρίζονται πολλάκις διὰ ποικιλίαν καὶ κόσμον, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς παραλληλισμοὺς, καὶ ὡς ἐκ τούτου, δὲν πρέπει νὰ ζητήσῃ τις διαφορὰν μεγάλην εἰς τὸ νόημα αὐτῶν.

ΚΑΝΩΝ ΚΘ'.

Ἡ Νέα Διαθήκη ὡς πρὸς τὸ λεκτικόν, τὴν φρασεολογίαν καὶ τὸ σχῆμα τῆς γλώσσης δὲν εἶναι καθαρὰ Ἑλληνικὴ κλασικὴ, ἀλλὰ μετέχει Ἑβραϊκῶν ἰδιωτισμῶν περιέχουσα καὶ Λατινισμοὺς, ὡς *σπεκουλάτωρ* (Μαρ. γ'. 27) *κουστωδία* (Ματθ. κζ'. 65. 66. κή. 44) *Πραιτώριον* (Ματθ. κζ'. 27), καὶ Συριακισμοὺς, ὡς *Ἀββὰ*, (Ῥωμ. ή. 15. Γαλλ. δ'. 6.) *Μαραθα* (Α'. Κορινθ. ις'. 22) καὶ Περσισμοὺς, ὡς *Ἀγγαρσύω* (Ματθ. έ. 44. κζ'. 32).

ΚΑΝΩΝ Λ'.

Ἐπειδὴ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Παλαιᾶς

Διαθήκης ἐγράφη εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν, καὶ ἡ Νέα Διαθήκη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἀνάγκη πᾶσα ὁ Ἑρμηνευτὴς νὰ γνωρίζῃ καὶ τὰς δύο ταύτας γλώσσας. Προσέτι, πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν, τὴν Γεωγραφίαν τῆς Παλαιστίνης καὶ τῶν πέριξ χωρῶν, τὴν χρονολογίαν καὶ τὴν ἀρχαιολογίαν τῶν Ἑβραίων.

ΚΑΝΩΝ ΑΑ΄.

Ὅπου τὸ ὕφος δὲν εἶναι καθαρὸν Ἑλληνικὸν πρέπει νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν πρὸς κατάληψιν ἢ διασάφησιν αὐτοῦ, διότι πολλοὶ ἰδιωτισμοὶ Ἑβραϊκοὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν Νέαν Διαθήκην καὶ εἰς τὴν τῶν Ο΄ μετάφρασιν τῆς Παλαιᾶς.

ΚΑΝΩΝ ΑΒ΄.

Ἡ μετάφρασις τῶν Ο΄ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς βάσις τοῦ Ἑβραϊκοῦ Ἑλληνικοῦ· ἡ τοῦ Ἀκύλα μετάφρασις ἔχει τὴν ἰδίαν φρασεολογίαν, ἡ δὲ τοῦ Συμμάχου εἶναι καθαρὰ Ἑλληνικὴ, χρησιμεύουσα εἰς τὸ νὰ εὐρίσκωμεν τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν. Τὰ ἀπόκρυφα βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης χρησιμεύουσιν εἰς τὴν

Ἑρμηνείαν, ὡς μετέχοντα τοῦ Ἑβραϊκοῦ Ἑλλη-
νικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΔΓ΄.

Ἀλληγορία (ἐκ τοῦ ἄλλο ἀγορεύω) εἶναι
ὅταν λέγων τις ἐν ἐννοῇ ἄλλο, ὡς ἡ Ἄγαρ
ἀντὶ δουλείας. Μία ὥραία ἀλληγορία εὐρί-
σκεται εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν (Κεφ. ιβ΄ 2-6),
ὅπου τὸ γῆρας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ κατάλυσις
τοῦ σώματος διὰ τοῦ θανάτου, περιγράφον-
ται εἰς κκτανυκτικὸν τρόπον. Τινὲς ὁμῶς εὐ-
ρίσκουσιν ἀλληγορίας πανταχοῦ καὶ κα-
θιστῶσι τὴν θείαν Γραφὴν τρόπον τινα βι-
βλίον μυστικόν, ὡς τὰ μαντεῖα τῶν Ἀρχαίων
Ἑλλήνων, π. χ. εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ κελοῦ
Σαμαρείτου (Λουκ. ι. 30—37), τῆς ὁποίας ὁ
σκοπὸς εἶναι νὰ μᾶς διδάσκη νὰ θεωρῶμεν ὅλους
τοὺς ἀνθρώπους ὡς πλησίον μας, καὶ ν' ἀγα-
πῶμεν καὶ εὐεργετῶμεν αὐτούς. Τινὲς δὲ εὐρί-
σκουσιν ἐν αὐτῇ πολλὰ ἀλληγορούμενα, ἢ μυστι-
κὰ, λέγουσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὅστις «κατέβη ἀπὸ
τὴν Ἰερουσαλήμ εἰς Ἰεριχὼ,» ἦτο ὁ Ἀδάμ καὶ
πάντες οἱ ἐξ αὐτοῦ: ὅτι «ἡ κατάβασις» ἀπὸ
Ἰερουσαλήμ εἰς Ἰεριχὼ, σημαίνει τὴν ὁδὸν
ἀπὸ τῆς ἀρετῆς εἰς τὴν κακίαν· «οἱ λησταὶ»

τοὺς δαίμονας· «αἱ πληγαὶ» ψυχικὰ τραύματα ἁμαρτιῶν· «ἐκδύσαντες αὐτὸν» ἔκβαλον τὰ ἱμάτια τῆς ἀρετῆς, «ἀφέντες ἡμιθανῆ» δηλ. τὸ σῶμα θνητὸν τὴν ψυχὴν ἀθάνατον· «ὁ Ἰερεὺς» ὁ διὰ Μωϋσέως δοθεὶς νόμος· «ὁ Λευίτης» σημαίνει τὸν λόγον τῶν Προφητῶν· «ὁ Σαμαρείτης» τὸν Χριστόν· τὸ «κατέδρασε τὰ τραύματα» ἐδίδασκεν, «ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον» ἡμερότητα καὶ στύψιν· ὅτι δηλ. ἡ διδασκαλία αὐτοῦ ποτὲ μὲν ἡμέρως προβαίνει καὶ ἰλαρύνει, ποτὲ δὲ στύφει καὶ δάκνει· «τὸ κτῆνος» τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ· (*) «τὸ πανδοχεῖον» τὴν Ἐκκλησίαν, τὰ «δύω δηνάρια» τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν Διαθήκην· καὶ ὁ «Πανδοχεὺς» πᾶς ἐπίσκοπος κλ. (ἴδε Ἑρμ. Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ Τόμ. Β'. σελὶς 248—250. Ἐκδοσις Ἀθην. 1842.) Μὲ τοιαύτην Ἑρμηνείαν ἡ θεία Γραφή γίνεται πανδοχεῖον ὄλων τῶν ἀλλοκότων καὶ παραλόγων ἰδεῶν, καὶ ἀναμφιβόλως ὡς τὰ μαντεῖα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

ΚΑΝΩΝ ΛΔ΄.

Πράγματα τὰ ὁποῖα φυσικῶς δὲν δύνανται

(*) Κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ὁ Χριστὸς εἶναι ἐν ταύτῳ καὶ Σαμαρείτης καὶ τὸ κτῆνος αὐτοῦ!

νά ὑπάρχωσιν εἰς ἓν ὑποκείμενον δὲν δύνανται νά γείνωσι κατηγορούμενα αὐτοῦ, καὶ ὅταν κατηγορεῖνται, φυσικὰ πρέπει νά ἐννοήσωμεν αὐτὰ ὡς τροπικά· αἱ πεδιάδες, φέρ' εἰπεῖν, μειδιῶσιν, αἱ πέτραι φωνάζουσιν, δ' ἐξ οὐρανοῦ ἄρτος, σεῖς εἴσθε τὸ ἄλας καὶ λοιπά. Τοιουτοτρόπως πολλὰ λέγονται περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς ἀνθρώπου τὰ ὁποῖα εἶναι ὅλως ἀνήκοντα εἰς τὴν θεότητα αὐτοῦ. καὶ τ' ἀνάπαλιν.

ΚΑΝΩΝ ΔΕ΄.

Ὅταν δύο χωρὶς θετικῶς ἀντιφάσκωσι, πρέπει τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν νά ἦναι σφαλερόν, καὶ ὁ Ἑρμηνευτὴς πρέπει νά ζητήσῃ τὴν προσήκουσαν διόρθωσιν· π. χ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον Κεφ. ιθ'. τὸ 44 ἐδάφιον παραβαλλόμενον μὲ τὸ κατὰ Ματθ. Κεφ. κζ'. 45 καὶ κατὰ Μάρκον Κεφ. ιε'. 25, φαίνεται ἀναντιρρήτον λάθος. Ἐπίσης καὶ εἰς τὸ β' βιβλίον τῶν βασιλειῶν Κεφ. η'. τὸ 26 ἐδάφιον παραβαλλόμενον μὲ τὸ β' χρονικῶν Κεφ. κς'. 2. Ἐνίοτε δὲ ἡ διαφωνία δύο χωρίων εἶναι κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ οὐχὶ πραγματικὴ, ὡς φέρ' εἰπεῖν φαίνεται ὅτι ὁ Παῦλος καὶ ὁ Ἰάκωβος διαφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὴν διὰ

πίστεως σωτηρίαν, ἐνῶ πραγματικῶς δὲν ὑπάρχει ἀληθῆς διαφωνία, διότι ὁ εἷς παριστᾷ τὴν ἀρχὴν μᾶλλον, ὁ δὲ ἄλλος τοὺς καρποὺς αὐτῆς. Τριουτοτρόπως εἰς τὸ ῥητὸν «ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ». (Α'. Κορινθ. ζ'. 38) ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὅτι διαφωνεῖ μὲ τὸ, «οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον» (Γεν. β'. 18) ἐνῶ δὲν ὑπάρχει οὐδεμία πραγματικὴ διαφωνία, διότι ὁ Παῦλος ἐσύστησε τὴν ἀποχὴν τοῦ γάμου μόνον εἰς τινὰς ἰδιαιτέρας περιστάσεις. «Τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν,» λέγει, «διὰ τὴν ἐνεσῶσαν ἀνάγκην. (τίχ. 26).

Ὅταν τις ὁμιλῇ περὶ τινος δόγματος, ἢ ἀρετῆς ἰδιαιτέρως, δίδει ἐξοχότητά τινα εἰς αὐτὰ, τὴν ὁποίαν δὲν φαίνεται ὅτι ἔχουσιν ὅταν θεωρῶνται ὁμοῦ μὲ τ' ἄλλα· π. χ. ὅταν ὁμιλῇ περὶ ἐλεημοσύνης, χαλιναγωγίας τῆς γλώσσης, ἐπισκέψεως τῶν ὀρφανῶν, ἐλπίδος πίστεως, καλῶν ἔργων κ. λ. Καὶ ὡς ἐκ τούτου φαίνεται ἐνίοτε εἰς τὸν ἐπιπολαίως ἐξετάζοντα διαφωνία τις, ἐνῶ πραγματικῶς δὲν ὑπάρχει.

ΚΑΝΩΝ ΔΣ'.

Πράγματα τινὰ δύνανται νὰ διαφέρωσι κατὰ τὸ φαινόμενον εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν Δια-

θήκην, ἕνεκεν τοῦ διαφορετικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιλάμπαντος φωτός, καθὼς ἀγάπη πρὸς τοὺς ἔχθρους, ἀγαθοεργία πρὸς τὰ ἔθνη, ἢ κατὰ δωρεὰν δικαίωσις, ἢ ἰσότημος καὶ πατρικὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους παντὸς ἔθνους, φυλῆς, γλώσσης, καὶ παντὸς λαοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΑΖ΄.

Εἰς τὴν ὑπὸ διαφόρων ἀνθρώπων διήγησιν συμβάντος τινὸς ἕκαστος δύναται νὰ διηγήται διάφορα περιστατικὰ, ὅλα ὅμως ἀληθῆ· π. χ. ὁ εἰς Εὐαγγελιστὴς λέγει ὅτι οἱ λησταὶ ὠνείδιζον τὸν Χριστὸν, ἄλλος δὲ λέγει ὅτι ὁ εἰς τῶν ληστῶν μετενόησεν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι κατ' ἀρχὰς καὶ οἱ δύο ὠνείδιζον τὸν Χριστὸν, καὶ ὅτι ἐπομένως ὁ εἰς μετενόησε καὶ πιστεύσας εἶπε, «Μνήσθητί μου Κύριε ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. (Λουκ. κγ'. 42).

ΚΑΝΩΝ ΑΗ΄.

Ἀκριβὴς τάξις ὡς πρὸς τὸν καιρὸν καθ' ὃν συνέβησάν τινα πράγματα ἐνίοτε ἀμελεῖται, καὶ ὡς ἐκ τούτου γίνεται ἡ φαινομένη διαφωνία εἰς τὴν διήγησιν.

ΚΑΝΩΝ ΑΘ΄.

Εἰς τὰ Εὐαγγέλια ὁ εἰς Εὐαγγελιστὴς ἐ-

νίστε διηγείται ἢ βεβαιοῖ πρᾶγμα τι ἐν γένει, καὶ ὁ ἄλλος λεπτομερῶς, ὅθεν διαφωνία κατὰ τὸ φρινόμενον.

ΚΑΝΩΝ Μ'.

Ἐνίστε διαφέρουσιν εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως τῶν ἰδίων πραγμάτων, μεταχειριζόμενοι ποτὲ μὲν τὸν κοινὸν καὶ ἀσαφῆ τρόπον, ποτὲ δὲ τὴν ἀκριβέστερον. Ἡ σύνταξις τῶν λέξεων δὲν εἶναι πάντοτε τόσον ἀκριβῆς καὶ φιλοσοφικῆ, ὥστε νὰ μὴ ἀφήσῃ ἀμφιβολίαν τινα ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ λόγου.

ΚΑΝΩΝ ΜΑ'.

Γεγονότα τινα τὰ ὁποῖα ἀναφέρει ὁ εἰς Εὐαγγελιστῆς, ἐπειδὴ ἔχουσιν ὁμοιότητά τινα μὲ ἄλλα τὰ ὁποῖα ἀναφέρει ὁ ἄλλος, ἐκλαμβάνονται ἐνίστε ὡς τὰ αὐτὰ, ἐνῶ πραγματικῶς εἶναι διαφορετικὰ, καὶ τὸ ἐναντίον, ἀπὸ τὴν μικρὰν διαφορὰν ἐκλαμβάνονται ἐνίστε διαφορετικὰ, ἐνῶ εἶναι τὰ αὐτὰ.

ΚΑΝΩΝ ΜΒ'.

Παρατηρητέα ἢ ἰδέα μᾶλλον, παρ' ἢ ἐνδυμασία αὐτῆς, ἥτις διαφέρει ὡς ὁ τρόπος τοῦ ἐνδύεσθαι εἰς διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους. Ὁ τρόπος τοῦ γράφειν διαφέρει εἰς τοὺς θεο-

πνεύστους συγγραφείς τόσον, ὅσον καὶ ὁ τῶν κροσμικῶν συγγραφέων, οἷον Ὁμήρου, Θουκυδίδου, Πλάτωνος, Δημοσθένους, Ξενοφώντος καὶ λοιπῶν.

ΚΑΝΩΝ ΜΓ΄.

Ὅλα τὰ ἀμφίβολα χωρία τῆς Θείας Γραφῆς καὶ ὅλα τὰ περιέχοντα κατὰ τὸ φαινόμενον διαφωνίαν τινα, δὲν εἶναι τοιαύτης φύσεως ὥστε νὰ προξενήσωσι μεγάλην ζημίαν εἰς ὁποιονδήποτε δόγμα, ἢ ἠθικὴν παραγγελίαν. Τοιαῦτα ῥητὰ εὐρίσκονται εἰς ὅλα τὰ κλασικὰ βιβλία, καὶ μόνον τοῦτο, ποτὲ δὲν συλλογίζεται τις νὰ ἀποβάλλῃ αὐτὰ, ἢ νὰ ἀμφιβάλῃ περὶ τῆς γνησιότητος αὐτῶν τῶν βιβλίων.

ΚΑΝΩΝ ΜΔ΄.

Οἱ ἀντιγραφεῖς τῶν ἱερῶν Γραφῶν εἶναι ὅλοι ἄνθρωποι ὑποκείμενοι εἰς λάθη καθὼς καὶ οἱ νῦν τυπογράφοι, καὶ οὐχὶ θεόπνευστοι, ἐνίοτε ἀναμφιβόλως ἔκαμαν λάθη, καὶ ἀξιόθαύμαστον μάλιστα εἶναι ὅτι ἔκαμαν τόσον ὀλίγα καὶ ὄχι περισσότερα. Ἄλλ' εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς μεταφράσεις, καὶ εἰς τὰ μᾶλλον λανθασμένα ἀντίγραφα αὐτῶν, εὐρίσκονται

ὄλαι αἱ οὐσιωδέστεραι καὶ ἀναγκαιότεραι ἀληθ-
θειαί, καὶ τὰ κυριώτερα δόγματα.

ΚΑΝΩΝ ΜΕ

Πράγματά τινα δὲν δύνανται νὰ μεταφρα-
σθῶσι κατὰ λέξιν, ἀλλὰ κατὰ σημασίαν, κα-
θὼς εἰς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν τὸ Chateaux en
Espagne καὶ εἰς τὴν καθομιλουμένην Ἑλλη-
νικὴν τὸ, ἀέρα κοπανίζει, δηλ. πρᾶγμα φαν-
ταστὸν ἢ χωρὶς βάσιν.

ΚΑΝΩΝ ΜΣ'.

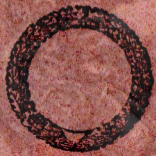
Τινὰ πράγματα εἶναι ἀδύνατον νὰ μετα-
φράση τις χωρὶς νὰ βλάβῃ τὴν ὠραιότητα
καὶ τὴν σημασίαν. Ἡ καλητέρα μετάφρασις
τοῦ Ὁμήρου εἰς τὴν σημερινὴν Ἑλληνικὴν
γλῶσσαν χάνει πολὺ εἰς τὴν ὠραιότητα, κομ-
ψότητα καὶ ἐνίοτε εἰς τὴν σημασίαν. Οὕτως
ἔχει καὶ εἰς τὴν μετάφρασιν τῆς θείας Γρα-
φῆς· ἀλλ' εἰς τὸν μὴ εἰδότα τὴν γλῶσσαν
τοῦ ἀρχετύπου, εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία ἡ
μετάφρασις πρὸς κατάληψιν τῶν ἰδεῶν, πρὸς
ἀληθῆ πίστιν, καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν·
διότι «ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ
ῤήματος Θεοῦ» (Ῥώμ. Γ. 17).

ΤΕΛΟΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000050791

Τιμᾶται Δεπ. 25.

